

Mannetjesputter bezet stoel en beheerst debat; Lokale verkiezingen

door Monique Leyenaar

Het percentage vrouwen in de lokale politiek is veel lager dan in de landelijke. Het raadswerk levert hun te weinig op, dus vertrekken ze snel. Maar het harde politieke klimaat werkt ook niet erg mee.

De meeste partijen zullen deze maand de kandidatenlijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen definitief vaststellen. Daarmee ligt voor een belangrijk deel vast hoeveel vrouwen volgend voorjaar in de nieuwe gemeenteraden zitting zullen nemen. De vertegenwoordiging van vrouwen in de raden blijft tot nu toe ver achter bij de Tweede Kamer. Bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen van 2002 scoren vrouwen 24 procent, terwijl in het parlement sinds de verkiezingen van 2003 de teller voor vrouwen op 39 procent staat. Nog minder vrouwen zijn te vinden in de lokale besturen: 17 procent vrouwelijke wethouders en 20 procent vrouwelijke burgemeesters.

Wat opvalt is dat lokale partijen, waaronder de zogenoemde Leefbare partijen, relatief minder vrouwen afvaardigen dan de lokale afdelingen van de nationale partijen. De samenstellers van lokale lijsten hebben blijkbaar minder oog voor de noodzaak van een evenwichtige samengestelde fractie in termen van geslacht dan de lokale afdelingen van de landelijke partijen. Lokale afdelingen van CDA, VVD, PvdA en GroenLinks worden dan ook onder druk gezet door hun partijbestuurders om vooral vrouwen en allochtonen op verkiesbare plaatsen te zetten. Een andere verklaring is dat de Leefbare partijen minder aantrekkelijk zijn voor vrouwen. Kiezersonderzoek toonde aan dat hun voorbeeld, de Lijst Pim Fortuyn, een grotere aanhang had onder mannelijke dan onder vrouwelijke kiezers.

Daarnaast is er ook nog sprake van een zogenoemd draaideureffect. Vrouwelijke raadsleden stappen relatief vaker op na n zittingsperiode dan hun mannelijke collegae. Dat betekent dat er wel nieuwe vrouwen binnenkomen, maar dat de 'oude' ook weer opstappen. De belangrijkste reden blijkt het tijdsbeslag te zijn. En dan gaat het om de combinatie baan buitenshuis, gezin en raadswerk of om het feit dat er een negatieve balans is ontstaan tussen de tijd die het raadswerk kost en/of wat het inhoudelijk of financieel oplevert. Dit zou mede een verklaring zijn voor het hogere percentage vrouwen in de landelijke politiek, omdat daar de invloed groter is en het om een goed betaalde functies gaat.

Een derde factor is de relatief geringe omvang van de fracties in een gemeenteraad van bijvoorbeeld 11 of 15 raadsleden. Vrouwelijke kandidaten staan meestal niet op de hoogste plaatsen van hun lijsten en wanneer een partij maar twee of drie zetels haalt, vallen zij vaak buiten de boot. Peter van Heemst, lijsttrekker van de PvdA in Rotterdam, wees in deze krant al op het feit dat in zijn stad geen van de (zeven) grotere partijen, een vrouw als lijsttrekker

had geselecteerd. Hij weet dit aan een grotere 'huiver' van vrouwen om in de schijnwerpers te staan en het gevecht aan te gaan. Hij vergat echter te melden dat de concurrentie voor de hoogste posities erg groot is, mede omdat die plaatsen vaak een wethouderspost opleveren. We zouden dus beter van een 'huiver' aan de kant van de lokale partijafdelingen kunnen spreken.

Als laatste is er dan nog het feit dat het politieke debat de laatste jaren aanzienlijk is versimpeld en verhard. Het gaat veelal om 'veiligheid' en 'integratie', door echte mannetjesputters aan de orde gesteld, waarbij subtielere zaken die de zorgzame samenleving betreffen gauw ondergesneeuwd raken. En daar hebben vrouwen vaak kennis en ervaring over opgebouwd.

De vraag is of de partijafdelingen en lokale lijsten zich de afgelopen maanden extra hebben ingespannen om vrouwen en allochtonen te werven. Zijn mogelijke kandidaten persoonlijk benaderd of zijn er scholingstrajecten georganiseerd. Is er een profiel voor de fractie opgesteld en bestaat er een aparte commissie voor kandidaatstelling. Gebleken is dat nieuwe kandidaten een grotere kans hebben om hoog op de kandidatenlijst te komen in afdelingen met een commissie voor kandidaatstelling die gesprekken voert met de kandidaten, omdat men dan meer afgaat op individuele kwaliteiten en minder op bekendheid en actief zijn in de afdeling. Is dit niet gebeurd dan zal het aandeel van vrouwen in de lokale politiek na 7 maart niet noemenswaardig toenemen.

En natuurlijk is er ook nog de mogelijkheid dat de kiezers van zich laten horen door massaal op vrouwelijke kandidaten te stemmen. Vrouwen die op onverkiesbare plaatsen staan kunnen via voorkeurstemmen direct worden gekozen. En ook al is deze kans klein, een voorkeurstem op een vrouwelijke kandidaat is in ieder geval een signaal aan de lokale partijafdelingen en lokale partijen: 24 procent is niet genoeg.